

**ADVARER
KOMMUNENE**

Ekspert på plan- og bygningsrett Fredrik Holt mener kommunene bør tenke seg om to ganger før de legger departementets nye lovtolkning til grunn i byggesaker.

SIDE 4-5

**ØNSKER SEG
STØRRE KOMMUNER**

Kommunedirektør Bjørn Gudbjørgrud mener vi trenger en skikkelig kommune-reform hvis ikke staten skal ta over omsorgsoppgavene.

SIDE 8

Kommunal Rapport

Uavhengig av partier og organisasjoner • 39. årgang • kommunal-rapport.no

A-post Abonnement

Valg 2025

– Barnevernet bør bli statlig

UTGIFTENE til barnevernet er altfor høye for en liten kommune som Åsnes, mener ordfører Einar Ottesen Toverud (Sp). Han vil at staten skal ta over ansvaret.

SIDE 10-11

FOTO: TERJE LIEN

KRONIKK: Staten er meir lukka enn kommunane, og eit riksformannskap hadde ført til meir innsyn

SIDE 16-17

ANNONSE

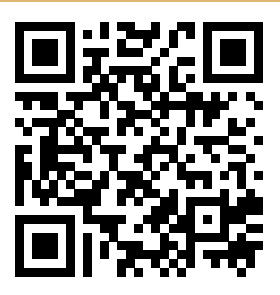
**Kommune-
barometeret**

Sjekk din kommune

Kommunebarometeret

Norges mest omfattende sjekk av Kommune-Norge

– Totalrangeringen 2025 er klar!

Skann QR-koden
for mer informasjon

Tallet

1

Om lag 1 million jobber var i offentlig forvaltning i 2. kvartal 2025. Det utgjør 33,5 prosent av jobbene, som er en litt lavere andel sammenliknet med årene før pandemien da andelen lå på rundt 33,8 til 34,2 prosent i 2. kvartal, skriver Statistisk sentralbyrå (SSB).
Antall jobber i offentlig forvaltning økte med 110 000, som utgjør 11,9 prosent, fra 2. kvartal 2016. I privat sektor og offentlig eide foretak økte antall jobber i samme periode med 280 000, eller 15,3 prosent.

6 rette?

- 1 Hvem er dette
- 2 Frp gir løfte om bygging av sykehjemsplasser. Hvor mange vil de bygge årlig?
- 3 17 skoler kjemper om gjev pris. Hvilken?
- 4 Hvem er styreleder i Norsk kommunedirektørforum?
- 5 Hvor mange elever er det på den nye privatistiskolen Jotunheimen privatistiskule?
- 6 Hvilken kommune slapp nylig ut av Robek?

- 6 Nesna
- 5 90
- 4 Bjørn Gudbjørtsrud
- 3 Dronning Sonjas skolepris
- 2 3.000
- 1 Fylkesordfører Arne Thø-massen (H) i Agder

For 25 år siden

Kommunal Rapport

Gjennomsnittlig pensjonsalder i kommunesektoren er nå 56 år, viser ferske tall fra KLP. Den stadig synkende pensjonsalderen vil føre til mangel på arbeidskraft i sektoren.
- Når man regner gjennomsnittsalder for uførepensjonister, AFP-pensjonister og alderspensjonister, får man 56 år. Det er lavere enn noensinne, sier KLPs forsikringssjefaktuar Roar Engen.
(Kommunal Rapport 1. juni 2020)

Folkevalgt

Ordfører Pål Rørby (Sp) og Hemsedal kommune vant sykefraværspisen som ble delt ut av bedriftshelsetjenestefirmaet MDCO og en bredt sammensatt jury. FOTO: TONE HOLMQUIST

Halverte sykefraværet og sparte 15 millioner

Skibygda jobber **SYSTEMATISK** med å holde sykefraværet nede, og har fått pris.

1 Hemsedal har fått den første sykefraværspisen som blir utgitt. Hvordan feiret dere det?
- Vi har takket alle ledere og medarbeidere for innsatsen. På ett år har Hemsedal kommune halvert sykefraværet - fra 12 til 6 prosent, og vi har spart 15 millioner kroner. Det er det arbeidsrelaterte sykefraværet vi primært jobber for å fjerne, det vil alltid være sykdom, og vi vil alltid ha ansatte som naturligvis må ha en sykemelding.
2 Hva har dere gjort for å få ned fraværet?
- Kommunen har jobbet strategisk over flere år, med toppleder personlig engasjert i arbeidet. For å sikre kontinuitet har vi opprettet en egen stilling med fagleder for arbeidsmiljø og sykefravær. Et sentralt suksesskriterium har vært et godt samspill mellom ledelse, ansatte, tillitsvalgte, vernetjenesten og bedriftshelsetjenesten.

3 I hvilke deler av virksomheten har forbedringen vært størst?
- Alle avdelinger har hatt en kraftig nedgang. Kultur og oppvekst gikk fra 12,79 til 7,9 prosent. Helse og omsorg gikk fra 11,49 til 6,19 prosent, for å nevne noen viktige områder.
4 Hvorfor hadde dere så høyt fravær?
- Det kan vi ikke med sikkerhet si, men ut fra hva vi har gjort og de resultatene vi har oppnådd, så ser det ut som vi har truffet årsakene. Det har vært pandemi, da måtte vi være hjemme hvis vi hostet litt, etter så lang tid er en del ansatte kanskje usikre på om de kan gå på jobb hvis de er litt syke? Men vi kan anta at det at alle ansatte har blitt kurset i hva som skjer hvis man blir sykemeldt, gir en trygghet og forutsigbarhet. Verneombudene har hatt egen opplæring så de vet hva kommunen gjør ved fravær og kan

trygge ansatte som føler at de blir «for tett fulgt opp», for alle blir fulgt opp på denne måten. Ledere er blitt trygge på at de skal ta en telefon til medarbeider første sykmeldingsdag, de vet at ansatte ikke opplever det som mas, for slik gjør vi det i kommunen.
5 Skulka folk jobben, eller var det dårlig arbeidsmiljø?
- Vi tror ikke noen skulker jobben sin, men det å ha fokus på hva du kan gjøre på jobb selv om du ikke er helt frisk, gjør at medarbeidere og ledere ser muligheter istedenfor begrensninger. Media snakker bare om begrensningene, hvis de hadde hatt fokus på at tiltak nytter, så tror jeg de kunne hjulpet oss med å få ned sykefraværet. Noen steder er det sikkert dårlig arbeidsmiljø i perioder. Men dette har alle virksomheter jobbet godt med.
6 Hvordan skal dere holde fraværet lavt? Alle vet at så

fort prosjektperioden er over og oppmerksomheten flyttes, spretter fraværet opp igjen?
- Hemsedals kommunedirektør har stort fokus på godt arbeidsmiljø og har investert i en 100 prosent fagleder arbeidsmiljø- og sykefraværstilling. Dette er ikke ett prosjekt i Hemsedal kommune, dette er systematisk og kontinuerlig arbeid hver dag hele året. Vi skal fortsette å spørre ansatte hva de trenger når livet butter litt.
7 Dere er mest kjent for turisme, ski og afterski. Blir det for mye fokus på turistene og for lite på innbyggerne og de ansatte?
- Hemsedal klarer å ha to tanker i hodet samtidig! Har kommunen fornøyde ansatte så yter vi bedre tjenester til turistene, som for eksempel innen informasjon om utbygging og også helse-omsorgstjenester.
TONE HOLMQUIST
tone@kommunal-rapport.no

Vår redaksjon får fram de viktige sakene for deg!

Vi i redaksjonen skriver om det som er viktig for deg som leser, og innholdet er like unikt for deg på mobilen som i avisa.

Foto: Rodrigo Freitas (NTB)

Vann og avløp

Jurister advarer kommuner mot å følge Stensens

Kommuner gleder seg over å slippe byggestopp. Men jurister advarer dem mot å **ØKE UTSLIPPENE** mens de bygger nye renseanlegg, slik regjeringen åpner for.

- Det er et skummelt råd kommunene får fra kommunalministeren og klima- og miljøministeren. De bør tenke seg om to ganger før de legger deres nye lovtolkning til grunn for saksbehandling.

Det sier ekspert på plan- og bygningsrett Fredrik Holth i Holth & Winge til Kommunal Rapport.

- Det er ingen løsning å bryte forurensningsloven for å bygge, sier advokat og ekspert på vann- og avløpsrett Guttorm Jakobsen.

- Kan slippe byggestopp

«Kommuner som renser avløpsvann kan slippe byggestopp», fortalte kommunalminister Kjersti Stenseng og klima- og miljøminister Andreas Bjelland Eriksen (begge Ap) i en felles pressemelding 28. juli.

De vil ikke at rensekrav skal stoppe boligbyggingen og lemper på kravene overfor kommuner som er i gang med å bygge nye renseanlegg.

- I Sarpsborg er den lenge fryktede byggestoppen avlyst, konkluderer ordfører Magnus Arnesen (H) overfor Kommunal Rapport.

KDD og KLD presiserte de nye føringene i et brev til alle landets kommuner og statsforvaltere 30. juli.

Lemper på kravene

Her gjorde de rede for sin nye tolkning av plan- og bygningslovens (PBLs) § 27-2 (se faktaboks). Den sier at bortledning av avløpsvann skal være sikret og i samsvar med forurensningsloven, før det gis byggetillatelse.

KDD har hittil tolket dette som at kommunene ikke kan gi nye byggetillatelser så lenge renseanlegget bryter rensekravene. Altså må de vente til nytt renseanlegg er satt i drift.

Ifølge den nye tolkningen er det «tilstrekkelig at de nye byggene kan knyttes til det offentlige avløpsnett, og at kommunen har utslippstillatelse til avløpsanlegget.»

Kommunen kan altså gi grønt lys til nye utbygginger, selv om renseanlegget ikke overholder rensekravene.

«Det at nye tilkoblinger av abonnenter fører til en forverret forurensningssituasjon fra rense-

Jurist Fredrik Holth i Holth & Winge AS er svært kritisk til statsrådenes nye lovtolkning.

PLAN- OG BYGNINGSLOVENS § 27-2

«Før opprettelse eller endring av eiendom til bebyggelse eller oppføring av bygning blir godkjent, skal bortledning av avløpsvann være sikret og i samsvar med forurensningsloven.»

anlegget, skal følges opp av kommunen som ansvarlig forurenser og forurensningsmyndigheten», heter det i brevet.

Truer med anmeldelse

Samtidig får statsforvalterne beskjed om å skjerpe håndhevingen av forurensningsregelverket. KLD forventer at de, om nødvendig, tar i bruk alle virkemidler i forurensningsloven.

«Dette inkluderer å bruke tvangsmulkt, overtredelsesgebyr og ev. anmeldelse». Også pålegg, for eksempel om tilknytningsstopp, kan være aktuelt, fastslår det.

Jurist Fredrik Holth i Holth & Winge trekker følgende parallell:

- Det blir som å si at vi i utgangspunktet har fartsgrenser, men det er ikke så farlig å bryte dem. Men hvis dere bryter dem, så skal vi hogge til!

- Meningsløst

Han er svært kritisk til den nye tolkningen av PBL § 27-2.

- Departementenes tidligere tolkning var mer i samsvar med en normal språklig forståelse av ordlyden i loven. Den var også mer i samsvar med lovgivers intensjon og et generelt føre var-prinsipp, sier han.

- Hensikten med bestemmelsen er jo å unngå å havne i en situasjon med brudd på forurensningsloven. Det er jo

meningsløst å bruke store ressurser på en utbygging som resulterer i ulovlig forurensning.

Holth understreker at kommunen har det fulle ansvaret for at forurensningsloven følges og at det er knyttet straffebestemmelser til denne loven.

- Fra føre var til etter snar

Tidligere i år fikk statsforvalterne ordre fra Stenseng om å slutte å stille krav til avløpsløsningen i plansaker. Hun mente dette var unødvendig dobbeltregulering, siden dette uansett måtte vurderes i byggesaken.

Som følge av dette har Statsforvalteren trukket innsigelser mot reguleringsplaner i Kongsberg, Sarpsborg og flere andre kommuner.

- Rekkefølgekravene i plansaker hadde til hensikt å hjelpe kommunene å være føre var. Nå skal de heller ikke i byggesaken ta stilling til om avløpsanlegget har tilstrekkelig kapasitet. Da risikerer de at store mengder urensset kloakk går rett i sjøen ved store nedbørmengder. Dette er å gå fra føre var til etter snar, sier Holth.

- Må samle opp avløpsvannet

Advokat Guttorm Jakobsen er spesialist på vann- og avløpsrett og forfatter av boka Vann- og avløpsrett, utgitt av Norsk Vann.

Han understreker at all forurensning er forbudt med mindre man har tillatelse. Det følger av forurensningsloven, som det ikke kan dispenseres fra. Eventuelle brudd på tillatelsen utløser en tiltakspålegg etter samme lovs § 7.

- Jeg har vanskelig for å se at den nye lovtolkningen endrer noe som helst, sier han.

Advokaten gir følgende eksempel: Et renseanlegget har kapasitet til å håndtere avløpsvannet fra 1.000 boliger. Nye byggetillatelser vil innebære at kapasiteten overskrides.

- Kommunen har da to muligheter: Å innføre tilkoblingsstopp eller utvide kapasiteten ved renseanlegget. Det siste kan ta flere år. I mellomtiden må eierne av de nye boligene søke om tillatelse til midlertidig utslipp til tett tank. Denne må tømmes og transporteres til et annet rense-

anlegg, som har kapasitet. Men det er jo kostbart og ingen varig løsning.

Vil skjerpe håndhevingen

De nye føringene vil føre til endringer i Statsforvalteren praksis og oppfølging av kommunene. Det fastslår avdelingsdirektør Gunhild Dalaker Tuseth hos Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus.

- Vi avventer ytterligere veiledning fra Miljødirektoratet på hvordan vi skal gjøre dette, skriver hun i en e-post til Kommunal Rapport.

- Brevet åpner for at kommuner kan gi grønt lys til utbygginger som øker den ulovlige forurensningen. Men samtidig risikerer de gebyrer eller å bli anmeldt for det samme forholdet?

- Ja. Brevet gir oss tydelige signaler om å skjerpe håndhevingen av kravene i forurensningsregelverket. Bruken av eventuelle sanksjoner vil være knyttet til oppfølging av forurensningsregelverket, og ikke til plan- og bygningsloven, skriver Tuseth.

Stenseng: - Ikke fritt fram

Både KDD og KLD er forelagt kritikken fra juristene Holth og Jakobsen. Kommunalminister Kjersti Stenseng gir følgende kommentar i en epost via KDDs kommunikasjonsavdeling:

- Presiseringen som følger av vårt brev innebærer på ingen måte at det er fritt frem for kommunene. Dette mener jeg også fremgår tydelig av brevet, skriver hun.

Hun sier at hun er enig både med Holth og Jakobsen om at forurensning utover det som er tillatt gjennom tillatelse er forbudt, og at det er kommunen som anleggseier som har ansvaret for at forurensningsloven følges.

- Presiseringen som vi har gjort er godt forankret og oppfyller det som er formålet med bestemmelsen i plan- og bygningsloven. Presiseringen gir i tillegg en forståelig og praktisk regel for bygningsmyndighetene og den ivaretar utbyggers behov for forutsigbarhet og likebehandling i byggesaker, avslutter hun.

MARTE DANBOLT
marte@kommunal-rapport.no

Alvim renseanlegg i Sarpsborg bygges nå og

Kommunene Rådes råd

g skal stå klart i 2026.

FOTO: OLE CHRISTIAN FOSS, SARPSBORG KOMMUNE

Det var 954 innbyggere i Moskenes ved årsskiftet. Her ser vi kommunesenteret Reine.

FOTO: AGNAR KAARBØ

Enstemmig ja til ny kommune

Det var **APPLAUS** da kommunestyrene i Moskenes og Vestvågøy for siste gang stemte for sammenslåing.

Kommunestyrene i Moskenes og Vestvågøy møttes i hver sin etasje på rådhuset til Vestvågøy på Leknes onsdag formiddag. Formålet var å stemme formelt for eller imot sammenslåing med nabokommunen.

Begge vedtakene ble enstemmig, og Vestvågøys møte endte med applaus, ifølge Avisa Nordland.

Bakgrunnen for sammenslåingen er at gjeldstyngede Moskenes kommune har vært på Robek-lista i 12 år, og har blitt lovet av Kommunal- og distriktsdepartementet at de skal få sletta gjelden på 160 millioner kroner om de slår seg sammen med en annen kommune.

Flere møter utover dagen

Dersom alt går etter planen, skal den nye Lofoten-kommunen tre i kraft innen 1. januar 2028.

Etter den formelle avstemningen gikk kommunestyrene til et felles møte sammen med Statsforvalteren. På møtet, som onsdag ettermiddag fortsatt foregikk, drøftet de blant annet forslag til kommunenavn, antall medlemmer i det nye kommunestyret, valg av fellesnemnd, valg av revisor og opprettelse av eventuelle andre fellesorganer (eksempelvis partssammensatt utvalg).

Strid om navneforslag

Forhandlingsutvalget, som har bestått av til sammen seks representanter fra begge kommunestyrene, gikk tidligere i sommer inn for at den nye kommunen bør hete Lofoten.

Det skapte sterke reaksjoner, spesielt hos ordføreren i Vågan, som påpeker at Lofoten består av seks kommuner - Vågan, Vestvågøy, Flakstad, Moskenes, Værøy og Røst.

Kommunaldepartementet skal ta stilling til søknaden fra Vestvågøy og Moskenes om sammenslåing, inkludert navnevalg.

Fram til en ny kommune etableres, fortsetter de to kommunestyrene å fungere som i dag, men det opprettes i tillegg en fellesnemnd som skal lede utviklingen av den nye kommuneorganisasjonen.

Forbereder folkeavstemning

Det er ennå ikke klart hva som vil skje med Flakstad, som ligger midt mellom Moskenes og Vestvågøy.

Flakstad skal nemlig ha folkeavstemning om saken samtidig med stortingsvalget.

- Blir det ja i folkeavstemningen, kobler vi oss på prosessen mellom Vestvågøy og Moskenes. Hvis ikke blir det samarbeid sånn som nå, har ordfører Einar Benjaminsen (H) tidligere sagt til Kommunal Rapport.

BERIT ALMENDINGEN
berit@kommunal-rapport.no

PRIDE

Rådes prideflagg tatt ned og brent

Natt til lørdag har noen tatt ned prideflagget til Råde kommune og brent det foran døra til rådhuset. Varaordføreren reagerer sterkt.

Kommunen heiste flagget foran rådhuset i Råde i Østfold fredag, i anledning pride-dagene i Moss denne helgen, skriver Fredriksstad Blad.

I løpet av kvelden eller natten har noen satt et parkbord inntil flaggstangen for å nå

flagget, siden kommunen hadde tapet fast flagglinene for å gjøre det vanskeligere å rive ned.

Varaordfører Erling Ek Iversen (Sp) reagerer sterkt og mener det mest alvorlige er at flagget har blitt brent på inngangspartiet til rådhuset.

- En ting er brannfaren. En annen ting er det symbolske. Dette tenderer til hatkriminalitet og er utrolig respektløst, sier Iversen. (NTB)

Kommunebarometeret 2025

Årets rakettkommune Disse tar det største

Over 20 kommuner har klatret mer enn **50 Plasser** i Kommunebarometeret det siste året. Mange av dem er fra Innlandet.

Det endelige Kommunebarometeret for 2025 er publisert.

Som vanlig er det jevnt i både topp og bunn, og det er en rekke kjente navn i begge ender av rangeringen.

Løftet seg 122 plasser

En analyse av resultatene i Kommunebarometeret på publiseringstidspunktet viser at 172 av 357 kommuner har klatret på barometeret i forhold til fjorårets rangering.

Ingen kommune i landet kan måle seg med forbedringene Vegårshei har gjort det siste året. I fjor landet kommunen på 249. plass i det endelige Kommunebarometeret, og i år har Agderkommunen sikret seg 127. plass. Det er en forbedring på 122 plasser på ett år.

Det er særlig forbedringer i sektorene grunnskole, barnevern og barnehage som bidrar til det kraftige løftet Vegårshei har gjennomført.

- Det er gledelig å se at vi klatrer og at vi ser tydelige forbedringer, sier kommunedirektør Ole Petter Skjævestad i Vegårshei til Kommunal Rapport.

Tok grep

Han viser til at den økonomiske nedgangstiden som nå treffer Kommune-Norge, traff Vegårshei i 2020. Dette førte til at kommunen måtte ta store grep.

- Vi iverksatte et stort omstillingsprosjekt som inneholdt en full omorganisering og en kraftig nedbemanning. Nå har organisasjonen satt seg igjen, og vi høster nå gevinstene av et langsiktig arbeid, sier kommunedirektøren.

Kommunen var på Robek-lista i 2024, men gikk ut i år. Han viser også til at det nye inntektssystemet slo heldig ut, en redningspakke fra regjeringen og utbytte i Å Energi, som også har bidratt til forbedringer.

Best i økonomi

Totalt 54 kommuner har klatret 30 plasser eller mer, og de 25 raste kommunene har klatret mer enn 47 plasser i årets barometer.

Totalt kommer 10 av de 30

kommunene som har løftet seg mest det siste året fra Innlandet. Solide forbedringer i mange av de tyngste sektorene ser ut til å være Innlandet-kommunenes suksessformel.

Bak Vegårshei finner vi Rendalen, Nord-Fron og Vågå.

Kraftkommunen Rendalen har klatret 111 plasser fra 221. plass i fjor, til 110. plass i år.

Kommunen kan glede seg over en topplassering i økonomi, men det er særlig forbedringer i sektorene grunnskole, barnevern og barnehage som bidrar til det kraftige løftet i barometeret.

- Resultatene i årets Kommunebarometer er basert på systematisk arbeid over tid. At vi ligger øverst i økonomi, i en periode hvor kommuneøkonomien er under kraftig press, er vi stolte av, sier kommunedirektør Anne Lise Trøen i Rendalen kommune.

Godt samarbeid

Rendalen har noe midler fra kraftproduksjon, men i fjor utgjorde dette ikke mer enn 12 millioner kroner i rene tall.

Trøen har vært kommunens administrative leder i 15 år, og hun har til gode å se røde tall i regnskapet. Hun kan fortelle at de har klart å sette en kultur, der tjenestene må tilpasses de rådende økonomiske rammer.

- Vi har et godt samarbeid mellom politikere, administrasjon og tillitsvalgte, der vi ønsker å dra i samme retning for å nå felles mål. Dette samarbeidet mener jeg er helt avgjørende for å kunne lykkes, sier Trøen.

Innlandet gjør seg bemerket

Blant de 30 kommunene som har klatret mest det siste året finner vi ti kommuner fra Innlandet. Det er bemerkelsesverdig, og kommunene er:

- ◆ Rendalen
- ◆ Nord-Fron
- ◆ Vågå
- ◆ Etnedal
- ◆ Dovre
- ◆ Skjåk
- ◆ Sør-Odal
- ◆ Grue
- ◆ Nord-Odal
- ◆ Sel

Vågå er en av kommunene som har klatret mest i årets Kommunebarometer. FOTO: TERJE LIEN

KOMMUNEBAROMETERET

- ◆ En sammenligning av landets kommuner, basert på til sammen 157 nøkkeltall innen 12 ulike sektorer.
- ◆ Hensikten er å gi beslutningstakere en lettfattelig og tilgjengelig oversikt over hvordan kommunen driver.
- ◆ Resultatet er ikke perfekt, men gir en indikator, mulighet

til å stille spørsmål, og ikke minst lære av de beste.

- ◆ Tallene er i hovedsak hentet fra SSBs Kostra-database, tall for 2024. Det er i tillegg hentet statistikk fra kilder som Utdanningsdirektoratet, Helsedirektoratet, Folkehelseinstituttet og Norsk kulturindeks fra Telemarksforskning.

Fra bunn til topp

Gudbrandsdalskommunen Nord-Fron klatrer fra 165. plass i fjor til 73. plass i år, og kommunen har forbedret seg i 10 av 12 sektorer.

De tydeligste forbedringene finner vi i barnevern, her klatrer kommunen 243 plasser, og i helse hvor kommunen klatrer hele 302 plasser.

- Vi er fornøyd med at vi klatrer til 73. plass totalt, det er en klar forbedring fra i fjor. Resultatene viser at vi leverer godt på flere områder, uttaler kommunedirektør Elin Sofie Fjeldberg i Nord-Fron kommune.

Jobber målrettet

Fjeldberg peker på at resultatene i barnehagesektoren i fjor ble påvirket av en feil i rapporteringen, noe som er korrigert i år. Kommunen benytter Kommunebarometeret som én av flere kilder til å følge kommunens utvikling.

- Tallene kan være nyttige for å sammenligne oss med andre, men vi legger mest vekt på egne

mål, lokale behov og kvalitetsmålinger. Vi er åpne om at vi fortsatt har utfordringer, og vi jobber målrettet for å styrke kvaliteten, sier Fjeldberg.

Solide forbedringer

Litt høyere opp i Gudbrandsdalen kan Vågå kommune glede seg over å ha tatt steget fra 112. plass i fjorårets barometer, til en sterk 15. plass i år. Med solide forbedringer i de viktige sektorene grunnskole, pleie og omsorg, barnevern, barnehage, helse og sosialhjelp, sørger for at kommunen løfter seg betydelig i årets barometer.

I vår første publisering av årets kommunebarometer hadde tre av nøkkeltallene i kultur falt ut for kommuner med nytt kommunenummer i 2024. Vi har nå korrigert dette og foretatt en ny rangering. Det har medført noen endringer i totalrangeringen for Kommunebarometeret.

THOMAS FRIGÅRD
thomas@kommunal-rapport.no

Nord-Fron er en av kommunene som har klatret mest i årets Kommunebarometer.

muner: ste bykset

atret kraftig i årets barometer. Bildet er fra Vinstra, tatt under den årlige Countryfestivalen.

FOTO: TONE SIDSEL SANDEN

Ifølge bymiljøetaten har det blitt ilagt over 18.000 bøter til feilparkerte elsparkesykler fram til august i år.

ARKIVFOTO: MAGNUS KNUITSEN
BJØRKE

Tar 42 parkerings- bøter til retten

Ryde, som leier ut elsparkesykler i Oslo, har klaget 42 parkeringsbøter inn til retten.

Ryde møter Oslo kommune i tingretten for å avklare 42 parkeringsbøter på det som kommunen mener er feilparkerte elsparkesykler, skriver E24.

Ryde har tidligere klaget på en rekke flere bøter, men for disse 42 har kommunen nektet å omgjøre gebyrene. Derfor ender de opp i rettssystemet og kommer dermed også til å skape presedens for andre tvilstilfeller.

Flere hundre andre klager er satt i bero inntil retten har avklart spørsmålet.

Ifølge bymiljøetaten har det blitt ilagt over 18.000 bøter til feilparkerte elsparkesykler fram til august i år. Det tilsvarer 16,4 millioner kroner.

Tingretten må ta stilling til sykler som er parkert ytterst eller på tvers av fortau, på åpne plasser eller på smale fortau hvor de hindrer andre.

- Formålet med rettsaken er å få en tydeligere rettslig avklaring på hva begrepet «til hinder og ulempe» faktisk betyr. Slik regelverket praktiseres i dag, opplever vi at parkeringsvaktene tolker dette svært ulikt, noe som skaper uforutsigbarhet, skriver myndighetskontakt Ole August Kjærvik i Ryde til E24.

Kommunen mener reglene er klare og bekrefter at sparkesykkelaktørene har rett til å klage gebyrene til behandling i retten.

NTB
redaksjon@kommunal-
rapport.no

VALG 2025

Over en halv million har forhåndsstemt

Det totale antallet mottatte forhåndsstemmer er 560.804 per 24. august, melder Valgdirektoratet i sin oppdatering mandag. Av de er 551.525 av stemmene ordinære forhåndsstemmer, mens 9.279 er tidligstemmer. Ved forrige stortingsvalg kom 58 prosent av stemmene før valgdagen, og andelen har økt jevnt og trutt de siste valgene. (NTB)

Bjørn Gudbjørgrud tror det blir snakk om kommunereform etter valget, selv om det er litt stille nå.

TONE HOLMQUIST

– Får vi ikke en bærekraftig reform, vil kommunene få færre oppgaver

Kommunedirektørforumets leder Bjørn Gudbjørgrud mener vi trenger en skikkelig kommunereform hvis ikke **STATEN** skal ta over omsorgsoppgavene.

Kommunesammenslåing er ikke et tema partiene snakker mye om i denne valgkampen, men på et arrangement under Arendalsuka satte Kommunalbanken og Norsk kommunedirektørforum dette på dagsorden.

Kommunedirektør i Sandefjord og snart i Lillestrøm, Bjørn Gudbjørgrud, er opptatt av de store forskjellene mellom kommunene i deres evne til å løse oppgavene de er pålagt.

I forrige runde av kommunereformen gikk vi fra 435 til 357 kommuner.

– Egentlig var det de kommunene som ikke trenger å slå seg sammen, som gjorde det, sier Gudbjørgrud.

– De som hadde mest behov for det, gjorde det ikke. For eksempel kom det ingen sammenslåinger i Innlandet, og det er åpenbart en region som har

behov for større og mer slagkraftige kommuner, legger Gudbjørgrud til.

Han har også har vært rådmann på Hamar.

Må tilpasse oss de minste

– Det jeg er redd for er at hvis vi ikke får en bærekraftig reform, så vil kommunesektoren få stadig mindre oppgaver, fordi generalistkommuneprinsippet betyr at du må tilpasse oppgavene til de minste kommunene, sier han videre.

De store velferdsoppgavene må da løses i statlig sektor, påpeker han.

– Så for å bevare en vital, bærekraftig kommunal sektor, så tror jeg vi trenger en reform, og jeg håper at Stortinget etter hvert vil innse at det er nødvendig, legger Gudbjørgrud til.

Han sier at det ikke høres ut

som de store partiene vil gå for en reform nå. Selv Høyre understreker at de går for frivillighet.

– Det kan være én virkelighet før valget og én etter valget, sier han.

For å få til reformer som varer, må det gå på tvers av det politiske landskapet, og det er et hovedproblem i Norge i dag at vi ikke får reformer som går på tvers av høyre og venstresiden, mener kommunedirektørforumets leder.

– Den siste store gode reformen i Norge var egentlig pensjonsreformen, som gikk på tvers av partilinjene. Med de demografiutfordringene vi ser nå, så tror jeg vi trenger den typen tankegang inn i kommunal sektor, sier Gudbjørgrud.

Strekk i laget

Han mener strekket i kommune-

laget aldri har vært større enn i dag, etter reformen.

– Mange kommuner er for små til å håndtere de oppgavene de er pålagt. Det utfordringsbildet kommer til å bli mye større framover, rett og slett fordi det ikke finnes nok folk å rekruttere til å løse de store oppgavene vi har innenfor helse og omsorgssektoren, sier han.

Gudbjørgrud sier han snakker på vegne av flere i forumet, men at det nok finnes ulike meninger blant kommunedirektørene når det gjelder behovet for kommunereform.

POLITIKK

Ønsker nasjonal arbeidsplikt

Frp vil innføre nasjonal arbeidsplikt for folk under 30 som mottar sosialhjelp, skriver VG.

Partiet mener dagens aktivitetsplikt ikke blir fulgt opp ordentlig og ønsker å stramme den inn, skriver avisa.

Partileder Sylvi Listhaug og stortingskandidat Jon Helgheim sier sosialhjelpsmottakere eksempelvis kan klippe plen, levere mat, gjøre vaktmesteroppgaver og drive med vask, vedlikehold og praktisk bistand.

Helgheim sier det var god effekt da Drammen innførte aktivitetsplikt i 2013, men at virkningen har avtatt.

– For samfunnet vil det bety sparte kostnader og økte inntekter ved at du får folk i jobb istedenfor at de lever av offentlige ytelser. Du vil også få gjennomføre mange arbeidsoppgaver du ikke får gjort i dag, sier Listhaug. Hun påpeker at ordningen må være fleksibel, og at et kurs kan holde for noen. (NTB)

VALG 2025

Sosiale forskjeller viktigst

Sosiale forskjeller i samfunnet, økonomi og arbeidsliv og helse er de tre temaene som scorer høyest i en undersøkelse om hva som er viktigst for folk ved valget.

Undersøkelsen er gjennomført av Respons Analyse for Aftenposten.

De tre temaene får henholdsvis 24, 23 og 23 prosent når folk skal si hva som er viktigst for dem ved stortingsvalget i september.

I en tilsvarende undersøkelse i slutten av mars lå forsvar og sikkerhet helt øverst, med 30 prosent. Dette har nå falt til en sjetteplass, med 17 prosent. (NTB)

VALG 2025

Flesteparten har høyere utdanning

Avisa Khrono har sett på utdanningen til 185 toppkandidater i 19 valgdistrikter for 10 partier som vil på Stortinget. Gjennomgangen viser at 81,7 prosent av partienes toppkandidater har en eller annen form for høyere utdanning. Lista toppes av Venstre hvor alle toppkandidater har høyere utdanning. Hele lista ser slik ut: Venstre: 100 prosent, Høyre: 94,7 prosent, SV: 94,4 prosent, KrF: 89,4 prosent, Sp: 84,2 prosent, Ap: 79 prosent, Sentrum: 79 prosent, MDG 72,2 prosent, Rødt: 68,4 prosent og Frp: 52,6 prosent.

Til sammenligning er tallet ellers i befolkningen 37,9 prosent, ifølge 2024-tallene fra Statistisk sentralbyrå. (NTB)

TONE HOLMQUIST

tone@kommunal-rapport.no

Bestill nå

Sommertilbud!

Hold deg oppdatert. Les oss ut året til halv pris.
Nå kr. 2.270,-

KommunalRapport

Valg 2025

Leder i Eira Olsen Gjerdrum i ungdomsrådet og leder Erik Aagaard i eldrerådet mener begge at en videregående skole betyr mye for lokalsamfunnet.

De mistet skole- og

55 år skiller Erik Aagaard og Eira Olsen Gjerdrum. Men de **DRØMMER** om det samme for sitt hjemsted.

Erik Aagaard (72) står utenfor Åsnes sykehjem. Han rister på hodet.

- Det er tragisk at studietilbud er lagt ned, sier 72-åringen som leder Åsnes eldreråd.

Han tenker på Solør videregående skole som lyser gult litt lenger ned i veien. Her er studiespesialiserende med 95 plasser og elektrolinjen med 32 plasser lagt ned fra høsten. Det samme er Sønsterud skogskole, 7 kilometer lenger nord.

Rett fram ligger sykehjemmet. Der ble 12 sykehjemsplasser gjort om til bofellesskap i januar.

15 år på Robek

Kommunal Rapport har tatt turen til Åsnes, en kommune i Innlandet kjent for skogbruk, åkre, skiproduksjon og Matoma.

En kommune som har vært på

HVORDAN STÅR DET EGENTLIG TIL I KOMMUNE-NORGE?

Kommunal Rapport har besøkt små og store kommuner før valget og stilt følgende spørsmål:

- ◆ Hvilke forventninger har «kommunen» til regjering og storting etter valget?
- ◆ Hva trenger «kommunen» fra regjering og storting?

Robek to ganger de siste 20 årene, totalt 15 år.

Her vil vi sjekke hva innbyggere og lokalpolitikere tenker om stortingsvalget.

Eira Olsen Gjerdrum (17) er helt på linje med lederen i eldrerådet. Som leder av ungdomsrådet i Åsnes sto hun på barrika-

dene i skolestriden. Til ingen nytte.

- Skole er selvfølgelig sentralt når man snakker om ungdom og hva som er viktig for oss, sier hun.

At en 17-åring er engasjert i skolestruktur er soleklart. Men hvorfor er lederen i eldrerådet enig?

- Jeg har vært lærer på videregående skole i 20 år, pluss en sivil jobb i Forsvaret. Som et ungt par med en nyfødt sønn flyttet vi hit i 1972. Vi hadde neppe valgt Åsnes hvis det ikke var en videregående skole her. En videregående skole betyr mye for lokalsamfunnet, forklarer Aagaard.

Ønsker statlig barnevern

Rett overfor sykehjemmet ligger rådhuset. Der har Einar Ottesen Toverud (Sp) vært ordfører siden

2023.

- Det virkelig store utfordringene i Åsnes er barnevern og høyt utenforskap, sier han.

Folkehelseprofilen for Åsnes understreker situasjonen:

◆ Færre innbyggere har videregående skole eller høyere utdanning enn landsgjennomsnittet.

◆ Flere innbyggere har lavere inntekt enn landsgjennomsnittet.

◆ Flere innbyggere er uføretrygdet enn landsgjennomsnittet.

◆ Forventet levealder er lavere enn landsgjennomsnittet.

- Barnevernet burde vært statlig. Det blir tyngre og tyngre saker, og det slår veldig ut økonomisk for en liten kommune, sier ordføreren.

Han mener også at oppgavene til Nav bør endres.

- Det bør komme en aktivitetsplikt. Terskelen for å bli uføretrygdet når man er 18-19 år fram til 67 år, er for lav. Helsen endrer seg gjennom livet, sier han.

- Sp satt lenge i regjering. Har partiet sviktet kommuner som Åsnes?

- Nei. Vi har blant annet fått billigere barnehager, ungdom med dårlig råd kan søke om støtte til aktiviteter og sletting av studielån i distriktskommuner som vår, svarer ordføreren.

- Ressurskrevende tjenester etter 67 år er også noe som påvirker kommunebudsjettet. Etter fylte 67 år er finansieringen fra staten annerledes enn før 67, legger Anne Lena Brustad, leder i Åsnes Ap og kommunestyrerepresentant til.

Hun sitter i opposisjon, og er ikke helt enig med ordføreren der hun sitter på hans kontor.

- Jeg har ikke landet på at barnevernet må være statlig, men at kommunens egenandel for institusjonsplassering innen barnevern må ned, sier hun.

ALLE FOTO: TERJE LIEN

– Barnevernet burde vært statlig, sier ordfører Einar Ottesen Toverud (Sp) i Åsnes.

– Åsnes er veldig godt sted å bo, mener Anne Lena Brustad, som er leder i Åsnes Ap.

sykehjemsplasser

Leder i Eira Olsen Gjerdrum i ungdomsrådet i Åsnes har planen klar for hva hun skal gjøre fra høsten.

I det ene hjørnet henger et fotografi av kong Harald og dronning Sonja. Det norske flagget står lent opp mot veggen ved fotografiet. På den andre veggen henger et maleri av en liten tømmerkoie.

– Forsiktig med rullatorer

Andel eldre i Åsnes vil ekspandere framover, følge Statistisk sentralbyrå (SSB). 75 innbyggere

– Helse og omsorg i Åsnes har et godt ord på seg, sier leder Erik Aagaard i eldrerådet i Åsnes.

i Åsnes er nå 90 år. I 2050 vil det være 205.

Likevel har kommunen altså gjort om 12 sykehjemsplasser til bofellesskap.

Ordføreren forklarer prioriteringen slik:

– Vi hadde flere sykehjemsplasser enn andre kommuner. Ifølge KS var dekningen så god at man måtte være forsiktig med å gå med rullator ute, for da kunne

man bli lagt inn på sykehjem. De 12 friskeste blir nå servet av hjemmesykepleien, så de får hjelp.

– Men terskelen for å få hjelp har økt?

– Ja, for en sykehjemsplass. Men helseadministrasjonen har utredet saken, og omorganiseringen er helt forsvarlig, sier Brustad.

– «Spør ikke hva landet ditt kan gjøre for deg, men heller hva du kan gjøre for ditt land», sa Kennedy. Hva kan dere gjøre for landet?

– Åsnes er et veldig godt sted å bo. Det er masse koselige folk og mange friluftsarenaer, som Finn-skogen, sier Brustad.

– Det bør bygges enda flere fritidsboliger. Vi har plass, og det er bedre å ha innbyggere som er her 100 dager i året enn ingen, sier ordføreren.

– Åsnes har lang erfaring med å være på Robek. Hvorfor?

– Oversikten over økonomien har vært for dårlig. Og så har vi brukt for mye penger på tjenes-

ter, ifølge Statsforvalteren i Innlandet. Vi har hatt flere ansatte enn sammenlignbare kommuner.

Bygger læringstun

13. september inviterer kommuneledelsen til folkefest på Flisa. Da åpner den nye barne-skolen på Læringstunet.

Tunet skulle etter planen bestå av én felles barneskole, ungdomsskole, Solør videregående skole, flerbrukshall, Åsneshallen, baner og utendørsanlegg, ungdomshus og et nytt kultursenter.

Nå har deler av Solør videregående skole falt bort, og elever må enten til Elverum eller Kongsvinger.

Olsen Gjerdrum skal ingen av delene. Hun søkte på United World Colleges i fjor høst og kom inn på skolen i Sunnfjord.

– Jeg skal ta de to siste årene av videregående skole der. Det går nok greit for de fleste å dra bort for å gå på skole, men vi er bekymret for dem som sliter

med blant annet sosial angst, sier hun.

Flytter i leilighet

Aagaard er også på flyttefot. Men han skal ikke flytte så langt. Kun fra enebolig til leilighet.

– Vi kom som innflyttere og hadde ikke tenkt å bli. Men vi trives med venner og fritidsaktiviteter, sier han.

– Tør du bli gammel i en robekommune som fjerner sykehjemsplasser?

– Ja, helse og omsorg har et godt ord på seg. Senest i går snakket jeg med en som skrot uhemmet av en hjemmesykepleier. Skulle jeg ønske noe, vil det være flere møteplasser.

– Møteplasser er også veldig sentralt for oss unge. Vi har et godt idrettstilbud og et ungdomshus. Det er viktig å ha et sted å gå til utenom skoletid så vi ikke blir sittende alene, sier Olsen Gjerdrum.

Ressursperson Annia Marsdal og helsefagarbeider Issack Ogbay deltok i Framtidsforsøket i Nordre Follo i mai.

FOTO: BRITT GLOSVIK

Hyret 24 innbyggere i «utenforskap» til å jobbe. Det lønnet seg

Bruk av ufaglærte i **HJEMMESYKEPLEIEN** ga stor gevinst i Nordre Follo.

Omsorgskapasiteten økte med 40 prosent da ufaglærte tok over arbeidsoppgaver som ikke krever fagutdanning.

Det er én av konklusjonene etter at Nordre Follo har evaluert Framtidsforsøket som kommunen gjennomførte i mai.

Diskusjonen om utenforskap og hvordan Nav fungerer går for fullt. Regjeringen erklærte nylig at de vil bruke 125 millioner kroner til å rekruttere unge dropouts til å jobbe i kommunal helse og omsorg.

Men noen kommuner, blant annet Nordre Follo, er allerede godt i gang med å koble de to krisene «utenforskap» og «mangel på helsepersonell.»

Plukket ut 24 frivillige

Nordre Follo gjennomførte forsøket i samarbeid med Nav Nordre Follo og Fontenehuset i ti dager i mai slik:

- ◆ Hjemmesykepleien kartla hvilke oppgaver ansatte utfører og hvilke som ikke krever fagutdanning, som for eksempel ta av eller på støttestrømper, smøre brødsiver, håndtere opptaks-

700.000 UTEN ARBEID ELLER UTDANNING

- ◆ 4.239 innbyggere mellom 20 og 66 år i Nordre Follo er uten arbeid eller tar utdanning.
- ◆ 2.406 personer mellom 20 og 66 år i Nordre Follo får verken Nav-ytelser, er i arbeid eller tar utdanning.
- ◆ Det utgjør 17 prosent av innbyggerne i Nordre Follo i den aktuelle aldersgruppen.
- ◆ Totalt er 700.000 personer i yrkesaktiv alder i Norge uten arbeid eller tar utdanning.
- ◆ Det utgjør 20 prosent av den yrkesaktive befolkningen.

maskin, tømme søppel og hente post.

- ◆ Nav kvalitetssikret 24 frivillige som ikke var i arbeid eller i utdanning til å bli ressurspersoner i hjemmesykepleien.
- ◆ Den sosiale entreprenøren Kopano AS sto for opplæring av ressurspersonene.
- ◆ 100 brukere av hjemmesykepleien deltok frivillig i forsøket.
- ◆ Ressurspersonene utførte

Direktør for helse og mestring Kirsti Vevstad i Nordre Follo.

FOTO: BERIT ALMENDINGEN

oppgaver som ikke krever fagopplæring, som for eksempel henge opp klesvask, mens faglærte utførte oppgaver som krever fagopplæring, for eksempel sårbehandling.

Fikk tilbud om jobb i kommunen

Kartleggingen av arbeidsoppgavene viste at 54 prosent av arbeidsoppgavene i hjemmesykepleien ikke krever helsefaglig kompetanse.

Sju av de 24 frivillige har fått

tilbud om jobb i kommunen. To trakk seg underveis.

Direktør for helse og mestring Kirsti Vevstad i Nordre Follo, understreket at det er nødvendig å tenke nytt da kommunen la fram resultatene på konferansen «Mer velferd for pengene - med de folka vi allerede har» i rådhuset i Nordre Follo tirsdag.

Vevstad trakk fram at Norge bruker mer penger på helse enn andre land, likevel er det allerede mangel på helsepersonell.

Bemanningsbehovet i helse- og omsorgssektoren kan bli 618.000 årsverk i 2060.

I dag er det i underkant av 300.000.

Men flere personer rundt en bruker er ikke helt uproblematisk, understreket Vevstad.

- Vi har tenkt at jo færre mennesker det er rundt en bruker, jo tryggere blir de. Men vi må tørre å få færrest mulig rundt brukeren, men likevel gjøre oppgavedeling. Dette er det store dilemmaet her, som vi ønsker å gjøre noe med, sa hun.

Nordre Follo skal jobbe videre med oppgavedeling på et semi-

nar i september.

Godt resultat i Lillestrøm

Lillestrøm og bydel St. Hanshaugen i Oslo har også jobbet med nye modeller for arbeidsfordeling.

I bydel St. Hanshaugen blir eldre og unge koblet sammen via en app. Hjemmetjenesten trekker i trådene.

I fjor høst gjennomførte Lillestrøm et lignende forsøk som i Nordre Follo der de hentet inn 19 personer som sto utenfor arbeidslivet til å jobbe på sykehjem i en uke.

Også ordfører Kjartan Berland (H) i Lillestrøm er begeistret.

- Det var en fantastisk opplevelse å få være med på forsøket. Å få inn personer som higer etter å få lov til å gjøre en innsats og ikke minst se hvordan beboerne tok imot dem, sier ordføreren.

I løpet av forsøket økte omsorgskapasiteten på Lillestrøm bo- og behandlingssenter (LIBOS) med 25 prosent.

BERIT ALMENDINGEN
berit@kommunal-rapport.no

17 skoler kjemper om gjev pris

Vinneren av **DRONNING SONJAS SKOLEPRIS** 2025 kåres 20. oktober.

Dronning Sonjas skolepris skal inspirere skoler til å arbeide systematisk med et godt skolemiljø.

- Å oppleve seg inkludert henger nøye sammen med trivsel og mestringsglede. Årets søknader vitner om at det skjer mye spennende ute i de ulike skolene, sier juryleder Mirjam Harkestad Olsen i en pressemelding.

I alt 17 skoler er nominert til årets pris. Det er statsforvalterne som nominerer skoler til prisen. Vinneren får 250.000 kroner og et kunstverk utformet av dronningen.

Disse skolene konkurrerer om årets pris:

- ♦ Tangen videregående skole, Agder fylkeskommune
- ♦ Jong skole, Bærum kommune
- ♦ Rasta skole, Lørenskog kommune
- ♦ Gran ungdomsskole, Gran kommune
- ♦ Allanengen skole, Kristiansund kommune
- ♦ Haram skule, Haram kommune
- ♦ Drag skole, Hamarøy kommune
- ♦ Lofsrud skole, Oslo kommune
- ♦ Giske ungdomsskole, Sandnes kommune
- ♦ Grov skole, Tjeldsund kommune

mune

- ♦ Prestvannet skole, Tromsø kommune
- ♦ Skaun ungdomsskole, Skaun kommune
- ♦ Labakken skole, Færder kommune
- ♦ Blokkhaugen skole, Bergen kommune
- ♦ Samanger barneskule, Samnanger kommune
- ♦ Vaksdal skule, Vaksdal kommune
- ♦ Ytre Arna skule, Bergen kommune

Hennes Majestet Dronning Sonja tok selv initiativ til Dronnings Sonjas skolepris, som ble delt ut for første gang i 2006.

Utdanningsdirektoratet administrerer arbeidet med prisen, og har oppnevnt en jury som velger årets vinner. I tillegg til juryleder Mirjam Harkestad, professor ved UiT Norges arktiske universitet, består juryen av Skolelederforbundet, Elevorganisasjonen, KS, Foreldreutvalget for grunnskolen (FUG) og Sametinget.

ELIN SVENDSEN

elin@kommunal-rapport.no

Fire av ti innvandrerbarn vokser opp i fattigdom

42 prosent av barna som innvandrer til Norge, lever i **VEDVARENDE FATTIGDOM**. Det samme gjelder for 5 prosent av barna i den øvrige befolkningen, ifølge Imdi.

Det går fram i den årlige rapporten « Hvordan går det med integreringen i Norge - Indikatorer, status og utviklingstrekk i 2025 » fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (Imdi).

Blant barn med innvandrerbakgrunn som er født og oppvokst i Norge, vokser 26 prosent opp i fattigdom. Fattigdommen kan få store konsekvenser.

- Vi vet at barn som lever i fattigdom, har økt risiko for lavere karakterer, frafall i skolen og for å havne utenfor arbeidslivet som voksne. Foreldrene oppgir også at barna i mindre grad deltar på fritidsaktiviteter og har dårligere helse, sier Imdi-direktør Libe Rieber-Mohn.

Imdi bekymrer seg også over at arbeidsledigheten er fire ganger så høy blant innvandrerne enn i resten av befolkningen, og over at to av ti unge innvandrere verken er i arbeid eller i utdanning.

Ni av ti norskfødte med innvandrerforeldre sier at de føler seg integrert i samfunnet, men bare sju av ti sier de føler seg akseptert.

- Barn av innvandrere født og oppvokst i Norge tar utdanning, deltar i arbeidslivet og føler seg norske. De gjør alt «riktig» - likevel oppgir de oftere enn andre at de har opplevd diskriminering, at de i mindre grad føler seg akseptert av samfunnet og de

Tallene bekymrer Imdi-direktør Libe Rieber-Mohn.

ARKIVFOTO: TERJE LIEN

har lavere tillit til viktige samfunnsinstitusjoner, sier Rieber-Mohn.

Tilliten er særlig lav til politi, Stortinget og det politiske systemet. Denne gruppa er også blant de med lavest valgdeltakelse, men Imdi er usikre på hva dette kommer av.

Forskjellene har imidlertid blitt mindre. 37 prosentpoeng flere av innvandrerbefolkningen lever i familier med vedvarende lav inntekt, ned fra en differanse på 42 prosentpoeng i 2018.

Imdi mener for øvrig at vi i hovedsak ser positive utviklingstrekk.

- Siden 2015 går stadig flere barn med innvandrerbakgrunn i barnehage, og flere ungdommer fullfører videregående skole, sier Rieber-Mohn.

NTB

redaksjon@kommunal-rapport.no

Jotunheimen privatistiskule i Lom og lærer Liv Mona Jonsgaard foran til venstre. De fleste lærerne har fortsatt i Lom. Privatskolen bruker fylkeskommunens lokaler. Mange rikspolitikere, særlig fra Senterpartiet, også tilstede. De tidligere statsrådene Mehl og Vedum ses på andre rad.

FOTO: AGNAR KAARBØ

Privatistiskole-åpning trakk toppolitikere og fullt hus

Innlandet fylkeskommune la ned videregående i Lom. Mandag 18. august var det **HØYTIDELIG ÅPNING** av den nye privatistiskolen.

Spente elever og ansatte, flere hundre skuelystne, et stort medieoppbud, i tillegg til flere toppolitikere, tok turen til Lom kommune mandag, i anledning åpning av privatistiskolen Jotunheimen privatistiskule.

Etter en enorm frivillig innsats, samlet sterke krefter inn hele 60 millioner kroner på 60 dager, for å kunne fortsatt ha skole i Lom.

Dermed kunne 90 elever likevel møte på første skoledag i hjemmkommunen.

Loms egen Askeladden

Mobiliseringen for å kunne opprettholde et skoletilbud i Lom, tok til etter at Innlandet fylkeskommune vedtok å legge ned Lom videregående skule.

Reaksjonene fra innbyggerne og politikere i Lom var kraftige, da konsekvensen av nedleggelsen ville være at ungdommene fra nord i Gudbrandsdalen ville få lang reisevei. Nærmeste videregående er på Otta, flere mil lenger sør.

Tverrfaglig arbeidsgruppe for framtidsskolen i Innlandet (TAFI), med Hanna Skjåkødegård i spissen, har på rekordtid klart å etablere denne privatskolen.

Hun ble beskrevet som Loms egen Askeladden da et felespil-

lende og bunadskledd publikum var med å åpne skolen.

Kommuner, næringsliv, lag og foreninger har bidratt til denne skolen.

Bygdene støvsuges for ungdom

- Vi kan ikke godta at bygdene våre støvsuges for ungdom. Uten ungdommen har vi ikke noe framtid. Vi fortsetter arbeidet, og vi skal få en offentlig godkjenning. Her skal vi bygge en skole som kan hente elever nasjonalt og internasjonalt, sa Skjåkødegård.

En rørt Lom-ordfører Kristian Frisvold fra Bygdelista sa at dette var en gledens dag. Han var opptatt av at nå kunne elevene bo hjemme, mens de går på videregående, og i tillegg har de flere linjevalg.

- Elevene kan bidra i lag, foreninger og næringsliv gjennom uka, og det passer ikke for alle å bo på hybel, sa han.

Han la også til at uenigheten med fylkeskommunen var over, og at nå skulle det samarbeides på mange områder framover.

Frisvold har vært skarp i kritikken av fylkespolitikere, men var mer forsonende i dag.

Ordfører Edel Kveen (Sp) i Skjåk var opptatt av at kompetansearbeidsplassene på skolen

var reddet, og det var viktig for bygdene.

Klart for debatt

For Vågå har diskusjonen om ny privatskole vært vanskeligere. Kommunen ligger mellom skolestedene Otta og Lom.

Ordfører Harald Sve Bjørndal fra Bygdelista i Vågå var likevel fornøyd med at det hadde kommet en ekstra linje på den nye skolen, så ungdommen hadde flere valg.

For næringslivet som har gitt millioner i støtte til den nye skolen, handler det om å beholde arbeidskraft i bygda i dag og i framtiden.

Senere mandag var det politisk debatt i Lom.

Senterpartiet stilte med Trygve Slagsvold Vedum og Emilie Mehl. Sylvi Listhaug var på plass. Det var også Grete Ruud fra SV, samt Bjørnar Moxness fra Rødt og Geir Lippestad fra Senterpartiet. Stortingsrepresentant for Innlandet Ap Rune Støstad var også tilstede på debatten.

Det var Høyre, Ap og Mdg som vedtok nedleggelse av den videregående skolen i Innlandet fylkesting.

TONE HOLMQUIST

tone@kommunal-rapport.no

Kommuneportrettet

Nord-Aurdal

Nord-Aurdal ligger i Innlandet fylke

Innbyggere: 6.562
Ordfører: Knut Arne Fjell-tun (Sp)
Kommunedirektør: Martin Sæbu
Robek: En gang, fra 2003 til 2007.

Mye av tallgrunnlaget i dette Kommuneportrettet har vi hentet fra Kommunebarometeret for 2025. Mange av tallene i barometeret hentes fra Kostra-basen til SSB. Tallene oppdateres fortløpende, derfor kan kommunens plassering endre seg.

Historisk plassering for innlandskommune

Nord-Aurdal har litt omtrent 6.500 innbyggere. Her ser vi Fagernes.

FOTO: MARTE DANBOLT

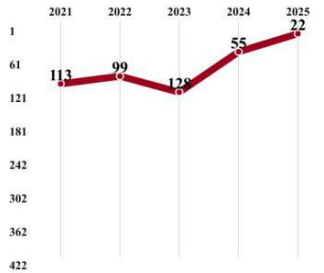
Nord-Aurdal leverer i flere **STORE SEKTORER** og går derfor fram på årets kommunebarometer.

TJENESTER

KOMMUNEBAROMETERET: Nord-Aurdal sikrer seg en foreløpig 22. plass på årets kommunebarometer. Det er kommunens beste plassering noensinne. Plasseringen kan endre seg i løpet av året fordi nye nøkkeltall kommer fortløpende inn.
PLEIE OG OMSORG: Her ligger kommunen på 1. plass. Nord-Aurdal lå på topp i denne kategorien i fjor også, men har forbedret seg blant annet i andel plasser i skjermet enhet, målt mot beboere på sykehjem over 80 år og vurdering av risiko for underernæring. Kommu-

nen ligger langt over landsgjennomsnittet i begge nøkkeltallene.
GRUNNSKOLE: Nord-Aurdal klatrer foreløpig 124. plasser på Kommunebarometeret og ender på en 46. plass i denne sektoren. Andel lærere med kompetanse til å undervise i norsk, engelsk og matematikk på 1.-7. trinn har økt betraktelig. Andel lærere som oppfyller kravene til undervisning på 8.-1 trinn er nå 100 prosent.
BARNEVERN: Nord-Aurdal kommer her på en foreløpig 152. plass. Det er en framgang på 59

plasser fra i fjor. Noen av årsakene er små endringer i en rekke nøkkeltall som andel undersøkelser gjennomført innenfor tre måneder, andel barn under omsorg som har tiltaksplan og fagutdanning per 1.000 barn.
ÅPENHET: Kommunal Rapport lager Åpenhetsbarometeret sammen med Pressens offentlighetsutvalg for å teste åpenheten i norske kommuner. I 2023 ble Nord-Aurdal rangert på 36. plass av totalt 356 kommuner i undersøkelsen. Dette er bedre enn i 2022, da ble kommunen rangert på 174. plass.

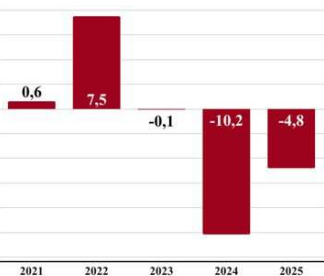

ØKONOMI

Nord-Aurdal går kraftig fram i denne sektoren. På årets kommunebarometer klatrer kommunen foreløpig fra en 80. plass til en 59. plass.
DRIFTSRESULTAT: I gjennomsnitt leverte kommunene et korrigert netto driftsresultat på - 1,34 prosent i 2024. Da har Kommunal Rapport korrigert for premieavvik, avsetninger til bundne fond og utbetaling fra Havnbruksfondet. Nord-Aurdal leverte et korrigert

netto driftsresultat på - 4,81 prosent. Dette er dårligere enn landsgjennomsnittet, men en framgang fra 2023 for kommunen, da var driftsresultatet - 10,2 prosent.
DISPOSISJONSFOND: I 2024 var disposisjonsfondet til kommunen 11,8 prosent av brutto driftsinntekter. Kommunens frie kapital er dermed så å si lik Kommune-Norges gjennomsnittlige verdi på 12,46 prosent. Det betyr at

Nord-Aurdal har samme handlingsrom som de fleste andre kommuner.
RENTEEKSPONERT GJELD: Kommunenes netto renteeksponerte gjeld i prosent av brutto driftsinntekter var i snitt 48,39 prosent i 2024. For Nord-Aurdal er dette tallet 37,2 prosent, noe som er bedre enn landsgjennomsnittet.

NÆRINGSLIV

KOMMUNE-NM: I NHOs kommune-NM for 2024 blir Nord-Aurdal rangert på 178. plass. Kåringen har indikatorer fra næringsliv, arbeidsmarked, demografi, kompetanse og kommuneøkonomi. Kommunen gjør det svakest i sektoren kompetanse med en 224. plass. Best gjør kommunen det i sektoren for demografi med en 113. plass.
ARBEIDSLEDIGHET: Ifølge tall fra Nav var arbeidsledigheten i Nord-Aurdal på 1,6 prosent ved utgangen av juli. Dette er lavere enn landsgjennomsnittet på 2,2 prosent.

FRAMTIDA

FOLKETALL: I Nord-Aurdal bor det cirka 6.500 innbyggere. SSB venter at befolkningen vil være så å si uendret fram mot 2043.
KLIMA OG NATUR: De siste fire årene er Nord-Aurdals klimagassutslipp redusert med 2,05 prosent. Landsgjennomsnittet er - 3 prosent. Kommunen ender på en foreløpig 139. plass i denne sektoren i år.

FORVENTET FOLKETALLSUTVIKLING

KONKLUSJON

Nord-Aurdal har mye bra på gang. Kommunen går fram i den viktige kategorien økonomi, og arbeidsledigheten i innlandskommunen er lavere enn landsgjennomsnittet. Førsteplassen i den store sektoren pleie og omsorg er selvfølgelig gjev. Kommunen ville fått en enda bedre totalplassering hadde tallene innen helse vært bedre. Her har kommunen gått tilbake hele 229 plasser til en 234. plass.

BERIT ALMENDINGEN
berit@kommunal-rapport.no

Leder

Valgkamp uten kommunefokus

Selv i et stortings- og sametingsvalg kan ikke kommunesektorens betydning tas for gitt.

Det er det som skjer når valgkampen nå er på sitt mest intense. Løftene sitter løst i møte med velgere som ennå ikke har bestemt seg. Det snakkes mindre om at en viktig del av velferdssamfunnet, kommunesektoren, er under hardt press.

Valgløfter er uunngåelige. Velgerne vil vite hva partiene har tenkt å gjennomføre den neste fireårsperioden.

Problemet er at mange løfter forutsetter en solid innsats fra kommuner og fylkeskommuner. Rikspolitikerne tar for gitt at sektoren kan innfri. Det er det ikke

uten videre grunn til. Selv ikke når det loves mer penger.

En gjennomgang av noen løfter viser at ambisjonene på vegne av sektoren er store.

Innen skole vil for eksempel Arbeiderpartiet ha leseløft i grunnskolen og heldagsskole for de yngste. Høyre vil veksle en time i SFO inn i en time skole hver dag på småtrinnet. Fremskrittspartiet vil utvikle enhetsskolen og gi alle elever tilpasset undervisning basert på deres ferdigheter. Partiet slår også fast at: «Skole er en av kommunenes og fylkenes kjerneoppgaver, og skole må derfor prioriteres i budsjettene.»

I barnehagene vil både Frp og Høyre ha løpende opptak.

På helse- og omsorgsområdet

Valgløftene står i kontrast til virkeligheten som preger arbeidet med neste års kommunebudsjetter.

vil Frp ha en massiv satsing på sykehjem, gjeninnføre kjøkken på sykehjem og innføre eldreombud.

Ap vil ikke tallfeste sykehjemsatsingen, men nestleder og helseminister Jan Christian Vestre sier at «eldre skal være trygge på at de får en sykehjems plass når de trenger det, at det er nok folk på jobb og at de får helsehjelp når de trenger det».

I tillegg kommer alle løfter fra potensielle budsjettpartnerne på hver sin side av den politiske midtstreken.

I den grad dette lar seg summere i kroner og ansatte, står løftene i kontrast til arbeidet med neste års kommunebudsjetter. Kommunal Rapports egen undersøkelse antyder at

over halvparten kommunene går mot driftsunderskudd neste år.

Selv lojale ordførere etterlyser en mer realistisk debatt. Én av dem er Bodøs Odd Emil Ingebrigtsen fra Høyre.

– Staten er for rik til å forstå at det er krise. Men ute i kommunene forstår vi det, vi kjenner kniven på strupen hver eneste dag. Overalt i Kommune-Norge spør man seg hva man skal kutte, sa han til VG nylig.

Selvsagt skal nasjonale politikere ha ambisjoner på vegne av velferdssamfunnet. Samtidig trengs det forståelse for kommunesektorens situasjon og vilje til å prioritere og reformere.

Det hører vi for lite om i valgkampen.

Kommentar

BPA kan bli statens ansvar

BPA-ordningen kan bli statens ansvar. Kommunene og brukerne vil si ok. Men **DISKUSJONEN** om kostnader og omfang blir ikke borte.

Agnar Kaarbø

Politisk redaktør i Kommunal Rapport
agnar@kommunal-rapport.no

Noe av det vanskeligste en politiker eller byråkrat kan gjøre, er å utfordre omfanget av individuelle ordninger som skal bidra til likestilling og mulighet til deltakelse i samfunnslivet.

Et eksempel er debatten om brukerstyrt personlig assistanse (BPA). Ordningen ble en rettighet i 2015 og har vokst i omfang. Kommunene skal tildele timer, men blir i en del tilfeller overprøvd av statsforvalterne. De mener brukerne må tildeles mer assistanse enn kommunene vil.

Ordfører Tonje Såkvitne (Sp) i Voss pekte før sommeren på at kommuner med en stor andel BPA-brukere, eller brukere med vedtak om mange timer, får en større byrde enn andre kommuner. – Det blir feil at det skal velte kommuneøkonomien, sa hun til Kommunal

Rapport.

Ordføreren forsikret at hun ikke ønsker ikke å sette enkeltindivider opp mot fellesskapet. – BPA er en flott ordning for dem som trenger det, og brukerne skal ikke føle at de er en belastning, sa hun.

Heradstyret i Voss har i et brev til kommunalministeren bedt om at staten finansierer mer av BPA-ordningen og andre tjenester, som barnevern, psykisk helsevern og rus. Begrunnelsen er å sikre likeverdige og bærekraftige tilbud på tvers av kommunegrenser.

Dette går rett inn i den pågående debatten om kommunal handlefrihet vs. nasjonale velferdsambisjoner og om noen tjenester – og individer – krever for mye ressurser på bekostning av andre.

Organisasjonene som kjemper for en bedre BPA-ordning, mener kommunene bløffer når de sier BPA er for dyrt. Det kan vi lese i en pressemelding som nylig kom i forbindelse med lanseringen av en ny rapport, laget av Vista Analyse.

Ifølge rapporten sparer både kommune og stat penger på ordningen. For kommunene er det snakk om 1,8 milliarder kroner sammenlignet med andre lov på-

Forskjellene mellom kommunene er for store til at det er politisk akseptabelt.

lagte tjenester funksjonshemmede har rett på. For staten ligger gevinsten i at flere kommer i arbeid.

Organisasjonene mener for øvrig at BPA-ordningen må sikres gjennom egen lovgivning, og at den må forvaltes av staten.

Noe lignende luftet KS Advokatene i et notat som ble oversendt Stortinget i januar. Det handlet om forslag til mindre detaljstyring og lovregulering. Nå har kommunalministeren satt ned en egen kommisjon. Den er i gang med å gå gjennom statens styring av kommunene.

Jeg vet ikke i hvilken grad kommisjonen vil utfordre enkelte rettigheter, normer og lover i sitt arbeid med å lette på det såkalte styringstrykket.

En vei utenom de vanskeligste debattene er selvsagt å be staten ta ansvar der likhet er viktigere enn lokal tilpassing og kommunalt selvstyre.

For BPA-ordningen ble dette diskutert i en NOU fra 2021. Helse- og omsorgsdepartementet er i gang med å utrede overføring til staten, skrev Kommunal Rapport nylig.

Jeg tror overføring kan bli resultatet. I dag er forskjellene mellom

kommunene for store til at det er politisk akseptabelt. Rikspolitikere som blir konfrontert med enkelt historier om forskjeller fra kommune til kommune, reagerer med å si at slik kan det ikke være.

Ordningen kan for eksempel bli en trygdetjeneste i Nav som skal sikre den likeverdigheten og likestillingen som er intensjonen. Da vil kampen om kronene stå i Stortinget når det skal forhandles om statsbudsjettet.

Noen partier og organisasjoner vil mene at det uansett er et spørsmål om hva penger og mennesker skal brukes til. De har selvsagt et poeng.

Debatten om omfang og innretning blir likevel ikke borte. Det er ikke ubegrensede ressurser – verken penger eller mennesker – til rådighet, selv ikke i rike Norge, og selv om vi legger menneskerettighetene til grunn.

Enten det er lokalpolitikeren eller stortingspolitikeren som har ansvaret, vil det bli stadig vanskeligere å få plass til alle ambisjoner innen realistiske budsjettammer.

Det gjelder uansett hvor lovfestet de er.

KRONIKK & DEBATT

Årets
kronikørerBodil Hansen Blix,
professor ved UiT
Norges arktiske
universitetWenche Pedersen,
ordfører (Ap) i
VadsøCarlo Aall,
ledende seniorforsker
ved VestlandsforskningChristian Lo,
professor ved Nord
universitetMina Gerhardsen,
barneombudBjørn Gudbjørgrud,
styreleder i Norsk
Kommunedirektør-
forum. Kommunedi-
rektør i SandefjordFrode Lauareid,
advokat
i KS AdvokateneSigrid Stokstad,
førsteamanuensis
ved Universitetet
i Oslo

Kva om landet var styrt etter formannskaps- modellen?

Med eit **RIKSFORMANNSKAP** kunne styringa av landet ha utvikla seg som i mange kommunar, at ein finn saman ut over tradisjonelle politiske skiljelinjer.

-Riksformannskapet på Eidsvolls p

Kronikk
Frode
Lauareid

frode.lauareid@ks.no

KS har eit folkevaldprogram som har til føremål å bidra til eit velfungerande lokaldemokrati. Programmet har mange forskjellige tema.

Eitt tema er styringsmodellar. Me har to styringsmodellar i kommunane, parlamentarisme og formannskapsmodellen.

Formannskapsmodellen fekk me i 1837, i det som retteleg er kalla formannskapslovene.

Formannskapsmodellen bygde på ei ordning som ein hadde hatt for det lokale styret i mange år, der stødige lokale menn vart peika ut til å styra lokale forhold. Då som i dag under sterk statleg kontroll.

Parlamentarisme som styringsmodell kom inn i kommunane så seint som i 1985. Då fekk Oslo kommune løyve til å driva forsøk med parlamentarisme som styringsmodell.

Kommunelova frå 1992 gjorde parlamentarisme som styringsmodell tilgjengeleg for alle kommunar som ønskte dette.

Det er ikkje så mange kommunar eller fylkeskommunar som har nytta parlamentarisme som styringsmodell. Dei aller fleste har halde fast ved formannskapsmodellen.

To sentrale figurar i folkevaldprogrammet til KS er Dag-Henrik Sandbakken og Martin Skramstad. Eg har vore så heldig at eg har fått reisa saman med desse to karane ut til kommunar og snakka om styringsmodellar.

Det er mykje å lære av politiske ringrevar. Dag-Henrik og Martin er sterke tilhengjarar av formannskapsmodellen. Dette ut ifrå at formannskapsmodellen inviterer til politiske kompromiss i mykje større grad enn det ein parlamentarisk styringsmodell gjer.

I ein parlamentarisk styringsmodell, er det eit fleirtal som tar alle posisjonane. I eit formannskap kan fleirtalet ikkje ta alle posisjonane, fordi reglane om forholdstalsval medfører at posisjonane vert for-

delt på eit breitt spekter av folkevalde.

Eg er også sterk tilhengjar av formannskapsmodellen.

Det er vidare fint å reisa ut og møta kommunar der forholda mellom partia ikkje er fastlåste gjennom heile perioden, men der varierende konstallasjonar får til gode kompromiss for innbyggjarane i kommunen.

Me skal om kort tid velja nytt storting. Det er heilt ope kven som får regjeringsmakt, om det er høgresida eller venstresida.

Me veit heller ikkje kven som kjem til å utgjera høgresida eller venstresida. Det me veit, er at me får ei regjering der eitt eller ei gruppe av parti, tar alle statsrådspostane.

Denne regjeringa kan sitja på desse statsrådspostane heilt til det er fleirtal på Stortinget for ei anna regjering. Då får me ei full utskifting.

Ein tanke som har slått meg, er kva om landet i staden hadde vorte styrt etter formannskapsmodellen. At me hadde hatt eit riksformannskap. At alle parti som var store nok

etter forholdstalsvalreglane, fekk plass i riksformannskapet. At alle vart sitjande i heile fireårsperioden.

Riksformannskapet stod ikkje i noko ansvar overfor Stortinget. Grensesnittet for ansvaret ville gå mellom riksformannskapet og Stortinget på den eine sida og departementa på den andre sida.

Dersom Stortinget vart ufullstendig informert eller feilinformert, var det ikkje spørsmål om mistillit til ei regjering eller riksformannskapet, men om det var arbeidsrettsleg grunnlag for å gjera noko med departementsråden.

Departementsråden ville ha funksjonen som kommunedirektør.

I tidlegare tider hadde me i kommunane fleire rådmenn, som var øvste administrative leiar innanfor sitt saksområde.

Dersom me ikkje ville samla all administrativ makt hjå ein departementsråd, kunne me hatt sjølvstendige departementsrådar innanfor sitt saksfelt.

Dei kunne då også hatt eit ansvar for å møta i dei forskjellige sakskomiteane i Stortinget, nett slik kom-

Innlegg sendes til debatt@kommunal-rapport.no. Legg ved portrettbilde.

Innleggene kan bli publisert både i ukeavisa og på kommunal-rapport.no/debatt
Lengde på innlegg er maks 700 ord

**Les flere meninger
på kommunal-rapport.no/debatt**

Illustrasjon: Fritt etter Oscar Wergeland

munalsjefane gjer i ein kommune i dag.

Det ville ikkje vera så viktig om ein var ein del av eit fleirtal eller eit mindretal, fordi tilgangen på informasjon frå departementa ville vera lik.

Fleirtalet kunne ikkje halda saker hemmelege for mindretalet. Den store breidda i politiske ståstader, ville vera eit godt utgangspunkt for å finna gode politiske løysingar saman.

Styringa av landet kunne ha utvikla seg i retning slik det er i mange kommunar, at ein finn saman ut over tradisjonelle politiske skiljelinjer.

Arbeid med statsbudsjettet kunne også vorte meir interessant, dersom ein følgde det som er normalt i kommunal sektor.

Statsadministrasjonen ville då leggja fram eit administrativt forslag til statsbudsjett fram for riksformannskapet. Dette ville vera tufta på reine faglege vurderingar, der ein ikkje tok omsyn til at visse saker ville vera politisk vanskelege.

Så fekk riksformannskapet laga eit forslag til statsbudsjett som

Det er ikkje sikkert landet hadde vorte verre styrt med ein slik modell.

skulle liggja ute til offentlig ettersyn, samstundes som det vart sendt til Stortinget for endeleg behandling.

Det at me i tillegg til eit politisk forslag til statsbudsjett også hadde eit administrativt forslag til statsbudsjett, ville gjort at debatten om statsbudsjettet vart meir opplyst.

Eit siste moment er at møta i riksformannskapet måtte vera opne møte, slik som møta i kommunale formannskap. Dette hadde gjeve innsyn i politiske prosessar som i dag er lukka.

Når kommunane driv budsjettprosessar i ope lende, burde det politiske arbeidet med statsbudsjettet kunna gjennomførast på tilnærma likt vis.

Staten er meir lukka enn kommunane, og eit riksformannskap hadde ført til meir innsyn i viktige demokratiske prosessar.

Det er ikkje sikkert landet hadde vorte verre styrt med ein slik modell.

ILLUSTRASJON: SVEN TVEIT

**Oslo har mistet grøntområder
tilsvarende sju ganger Slottparken på bare fire år.**

Kartet viser dagens grønnstruktur sentralt i Oslo, med Slottparken som det største grønne området.

SKJERMDUMP / NIBIO

Grønnstrukturkart - et viktig verktøy mot varmere byer

I en tid der byene blir varmere og hetebølger vanligere, er det viktigere enn noen gang å vite hvor det grønne finnes - og hvordan det kan bevares.

I sommer kunne NRK melde at temperaturen i Oslo sentrum kan ha vært over 40 grader.

NRK viste videre til at Oslo har mistet grøntområder tilsvarende sju ganger Slottparken på bare fire år.

Når trær, våt jord og vegetasjon forsvinner fra byene, stiger temperaturen. Det er ikke bare en følelse vi har på varme sommerdager - det er et dokumentert faktum.

I møte med klimaendringer og urban oppvarming trenger kommunene konkrete verktøy for å forstå og bevare grønne arealer. Her kommer NIBIOs nasjonale grønnstrukturkart inn som et avgjørende bidrag.

Grønnstrukturkartet dekker alle landets kommuner og gir en detaljert oversikt over vegetasjon i og rundt bebygde områder.

Kartet er basert på høyoppløselige satellittdata og nasjonale høydemodeller og klassifiserer vegetasjonen i feltsjikt (under 1 meter), busksjikt (1-3 meter) og tresjikt (over 3 meter).

Dette gir kommunene et felles og repeterbart datagrunnlag for å identifisere, overvåke og planlegge grønnstruktur - enten det gjelder klimatilpasning, folkehelse, biologisk mangfold eller overvannshåndtering.

Nasjonale kart som holdes oppdatert årlig, gir muligheter. Digitale kart gjør det mulig å få informasjon om lokalisering og utbredelse av grøntarealene.

Når vegetasjonen er kartlagt, kan man følge utviklingen over tid og dokumentere endringer - enten det er snakk om nedbygging, restaurering eller naturlig suksessjon.

I framtiden kan dette gi verdifull statistikk og innsikt i hvordan byene responderer på klimaendringer og arealbruk.

Kartet er ikke bare et teknisk produkt - det er også et verktøy for dialog og for å ta gode beslutninger.

Kartene som nå er laget, kan styrke dialogen mellom utbyggere, politikere og innbyggere, og gi et bedre kunnskapsgrunnlag for planlegging.

Vi oppfordrer både planleggere, politikere og innbyggere til å ta grønnstrukturkartet i bruk når nye prosjekter blir planlagt.

I en tid der byene blir varmere og hetebølger vanligere, er det viktigere enn noen gang å vite hvor det grønne finnes - og hvordan det kan bevares.

Jostein Frydenlund
spesialrådgiver i
NIBIO

DEBATT

Havnebyer – nøkkelen til fremtidens byutvikling

En havn kan ikke lenger ses som et separat system fra byen. Den må **INTEGRERES** i byens identitet og daglige liv.

Havner er ikke bare endestasjoner for skip. De er urbane nervepunkter, steder der lokal virkelighet møter global handel, der kulturarv møter ny teknologi – og der byens identitet formes i møtet med havet.

For norske kommuner betyr dette at havnen ikke lenger bare er et teknisk anliggende. Den er blitt en av de viktigste arenaene for byutvikling, beredskap og grønn omstilling.

Historisk har havnene vært byens åpne dør mot verden. De har vært porten for handel, migrasjon, ideer og innovasjon.

Nå står vi ved et veiskille: Skal havnene utvikles til isolerte logistikkområder – eller åpnes som fremtidsrettede byrom som kombinerer beredskap, næring, kultur og hverdagsliv?

Dette er ikke et spørsmål kommunene kan skyve fra seg. Forvaltningen av havnene handler om mer enn trafikk og tonnasje. Det handler om hvordan kritisk infrastruktur, forsyningssikkerhet, energitransformasjoner og livskvalitet i byene skal ses i sammenheng.

Moderne havnebyer må fungere som strategiske inngangsporter for alt fra mat og råvarer til høyteknologi. Samtidig må de gi rom for mennesker – med sjøfronten som både møteplass, kulturarvarena og boligområde.

Elektrifisering, landstrøm og sirkulære løsninger peker veien mot grønnere drift. Men det er kommunenes planstrategier som avgjør om havneområdene utvikles til sterile, folketomme kaikanter – eller til levende nabolag der næring og byliv går hånd i hånd.

I Oslo har transformasjonen av Bjørvika vist hvordan tidligere havne- og industriområder kan bli til en ny bydel med kulturinstitusjoner, boliger og næringsliv.

Erfaringene her peker

Bergen kommune ønsker å transformere Dokken-området i Bergen til en ny bydel for næring og bolig. For å frigjøre Dokken og Jekteviken til nye bruksområder må blant annet godshavnen og annen havnevirksomhet flyttes.

FOTO: BERGEN HAVN

også på viktigheten av å sikre tilgjengelighet for alle. Det er et tema som mange byer nå tar med seg i sitt videre arbeid.

I Tromsø har kommunen satset på å åpne havnefronten for innbyggere og turister, samtidig som fiskeri og logistikk ivaretas. Her er balansen mellom cruise, lokal næring og grønnere løsninger en pågående diskusjon. Den kan gi verdifull læring også for andre havnebyer.

I Bergen har utviklingen rundt Vågen og Dokken blitt et symbol på hvordan historiske havnearealer kan omformes til fremtidens byrom.

Samtidig er arbeidet et godt eksempel på hvordan store transformasjonsprosjekter må håndtere både byliv, arbeidsplasser og kulturarv i samme plan.

Erfaringer viser at havnebyer som lykkes, gjør tre ting:

1. Knytter logistikk og

Utviklingen av fremtidens havner krever tverrfaglig lederskap og et sterkt lokalt politisk eierskap.

byliv sammen, slik at varestrømmer og menneskestrømmer forsterker hverandre.

2. Bygger på stedsidentitet, ved å ivareta kulturarv

og arkitektur som gir byen særpreg og tilhørighet.

3. Skaper flerfunksjonelle arealer, der transport, næring, rekreasjon og bolig kan eksistere side

om side.

Dette er grep som kommunepolitikere og planleggere må eie og ikke overlate til tilfeldige aktører.

Utviklingen av fremtidens havner krever tverrfaglig lederskap og et sterkt lokalt politisk eierskap. Byplanleggere, arkitekter, logistikselskaper, myndigheter og lokalsamfunn må ikke bare samarbeide, men dele en felles visjon.

En havn kan ikke lenger ses som et separat system fra byen. Den må integreres i byens identitet og daglige liv. For kommunene betyr dette å løfte havneutviklingen inn i helhetlige planer for bolig, næring, transport og klima.

Fremtidens havnebyer skal håndtere økt trafikk, endrede transportmønstre og nye sikkerhetskrav. Men de må også gi rom for mennesker; kultur, møteplasser, rekreasjon og bolig.

En havn som kun bygges for konteinere, mister sitt potensial som drivkraft for hele byregionen. En havn som forener transport, næring og byliv, kan bli et av de sterkeste verktøyene norske kommuner har for å skape bærekraftige og attraktive lokalsamfunn.

Derfor er spørsmålet ikke bare hvordan vi utvikler havnene, men hvem vi utvikler dem for.

Skal vi bygge for maksimal effektivitet i vareflyt, eller for en balansert kombinasjon av handel, beredskap, kultur og hverdagsliv?

Skal havnene være skjulte maskiner i utkanten – eller synlige kraftsentre i hjertet av byen?

Svaret vil ikke bare avgjøre havnenes fremtid. Det vil avgjøre byenes – og kommunenes.

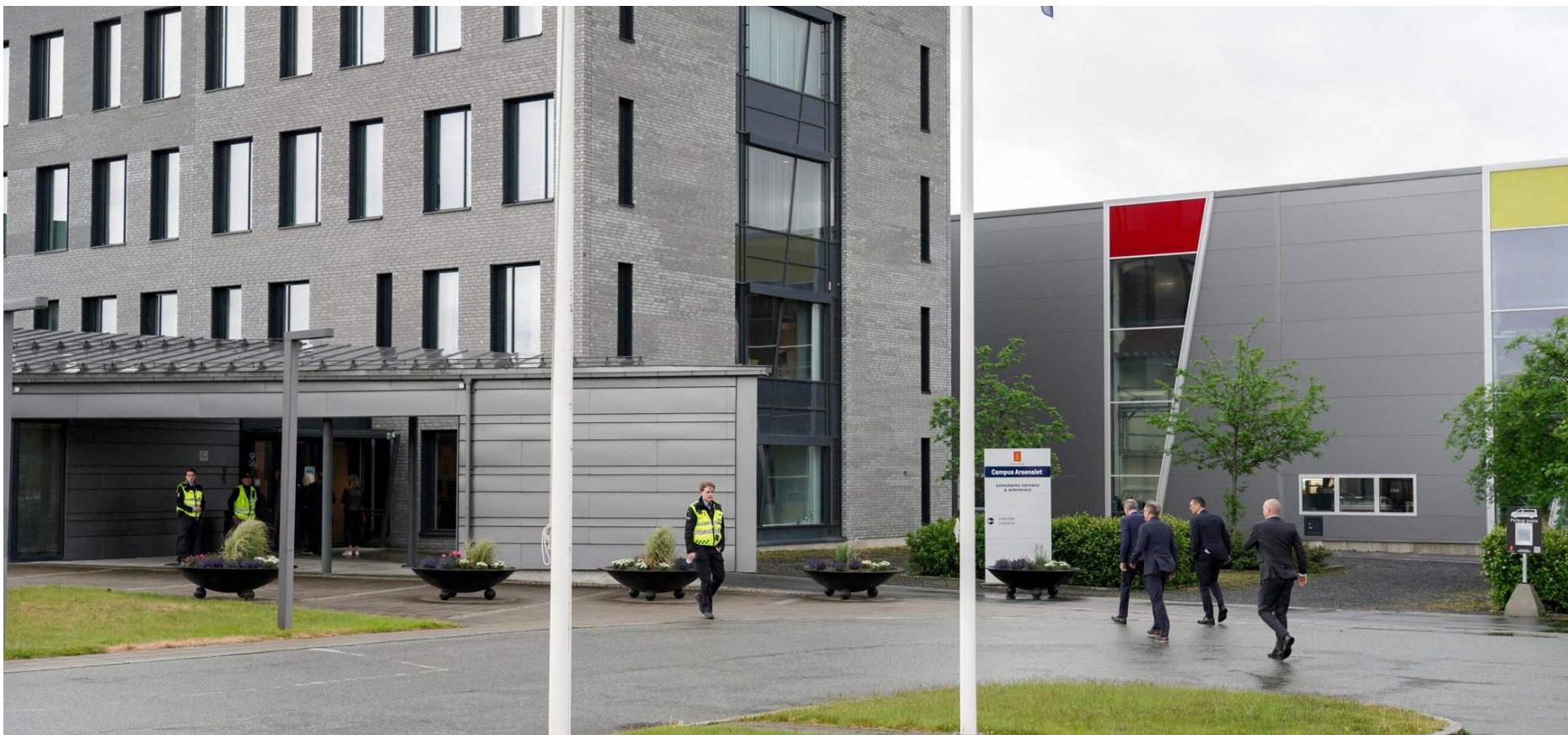
Håkon Iversen
urbanist og arkitekt
i LINK Arkitektur

Innlegg sendes til debatt@kommunal-rapport.no. Legg ved portrettbilde.

Innleggene kan bli publisert både i ukeavisa og på kommunal-rapport.no/debatt
Lengde på innlegg er maks 700 ord

Les flere meninger
på kommunal-rapport.no/debatt

Kongsberg står midt i én av de største industrielle oppskalingene i norsk historie, med Kongsberg Defence & Aerospace som en nøkkelatør i Norges forsvarsevne, skriver Line Spiten.

FOTO: OLE BERG-RUSTEN / NTB

Dette trenger Kongsberg fra en ny regjering

Kongsberg skal være vertskap for arbeidsplassene som bidrar til Norges sikkerhet og velferd. Da må vi få rammevilkår til å **BYGGE SAMFUNNET** rundt.

Det er tøffe tider i Kommune-Norge. En gjenganger i den offentlige debatten er at kommunene ber om mer penger.

Ja, økonomi er viktig - men penger alene løser ikke alt. Utfordringen er større enn som så: Vi må omstille oss, bruke ressur-

sene smartere og tilpasse oss de behovene samfunnet har i dag.

På Kongsberg har vi en sterk tradisjon for nettopp dette. Omstilling er en del av vårt DNA. Fra sølvverk til verdensledende høyteknologi har vi vist at vi kan utvikle oss i takt med sam-

funnets behov.

Nå må vi gjøre det samme i kommunen - men da trenger vi drahjelp fra en ny regjering.

Dette ber vi om:

♦ Gi oss mer rom og handlefrihet. Kommunene bruker altfor mye tid

på rapportering og byråkrati. Ressurser som burde gått til innbyggerne, brukes på å tilfredsstille statlig detaljstyring. Det må kuttes i skjemavelde, øremerking og innrapportering. ♦ Fullfinansier statlige pålegg. Når nye oppgaver som gratis SFO legges på kommunene uten at det følger med full finansiering, presses økonomien til bristepunktet. Det skaper ubalanse og svekker vår evne til å prioritere lokalt.

♦ Spill på lag med kommunene. Vi ønsker å være en konstruktiv samarbeidspartner for staten. Da må vi behandles som det vi er: Lokale problemløser som kjenner folks behov, ikke bare forvaltere av statlige pålegg.

Kongsberg står midt i én av de største industrielle oppskalingene i norsk historie, med Kongsberg Defence & Aerospace som en nøkkelatør i Norges forsvarsevne.

Denne veksten krever tilgang på arbeidskraft - og

arbeidskraften trenger boliger. Tilgang på boliger nær arbeidsplassene er en kritisk faktor for å sikre stabil og kompetent bemanning.

Vi trenger en regjering som bidrar til at boligbygging går raskere. I dag tar byggesaker altfor lang tid, og statlige innsigelser stopper for mange prosjekter.

Vi foreslår hurtigløp for boligprosjekter i vertskommuner for kritisk forsvarsindustri, forenkling av reguleringsprosesser, og at Husbanken styrkes som verktøy for rask boligbygging.

Uten flere boliger risikerer vi at veksten i industrien stopper opp fordi folk rett og slett ikke har et sted å bo.

Kongsberg skal være vertskap for arbeidsplassene som bidrar til Norges sikkerhet og velferd. Da må vi også få rammevilkår til å bygge samfunnet rundt.

Kongsberg opplever nå en historisk vekst i industrien. Det gir oss enorme

muligheter, men også store utfordringer. Vi skal sikre boliger, barnehager, skoler og velferdstjenester til nye innbyggere, samtidig som kommuneøkonomien er presset.

Vi har vilje til å omstille oss og til å bruke ressursene på en klok måte. Men vi kan ikke lykkes alene. En ny regjering må gi kommunene bedre rammevilkår, mer frihet og færre hindringer.

For Kongsberg - og for hele Kommune-Norge - handler det ikke om å be om mer penger for pengenes skyld. Det handler om å bruke samfunnets ressurser smartere, slik at vi kan skape gode lokalsamfunn i møte med en ny tid.

Kritikk på feil premisser

Vi mener det ikke er dekning for å hevde at det er sammenheng mellom manglende **STILLINGSVERN** og økt utskiftning av kommunedirektører.

Styrelederen i Norsk Kommunedirektørforum, Bjørn Gudbjørgrud, fremmer kritiske påstander om KS i en kronikk publisert i Kommunal Rapport 15. august.

Kritikken bygger på et premiss om at det er en sammenheng mellom KS' anbefaling om at kommunedirektører fraskriver seg stillingsvernet og en

mulig økt utskiftning av kommunedirektører.

KS mener det ikke er dekning for å hevde at det er en slik sammenheng.

Tvert om. Erfaringsmessig ligger det grundige og saklige vurderinger til grunn for de langt fleste av disse sakene. Når det er sagt, mener jeg at Gudbjørgrud løfter noen inter-

essante problemstillinger.

KS ser derfor fram til å fortsette dialogen som Norsk Kommunedirektørforum har tatt initiativ til.

Geir B. Føyner
Aga

adm.dir. i KS

Line Spiten (H)
ordfører i Kongsberg

Utgitt av KS ved heleiet selskap Kommunal Rapport A/S
Godkjent opplag: 5.000
Godkjent av Fagpressens opplagskontroll

Abonnementspris pr år: 5.250 (nettavis, ukeavis/e-avis og e-avisarkiv)
Trykk: Polaris Trykk
Retur: Mediaconnect AS
Postboks 265 Økern, 0510 Oslo

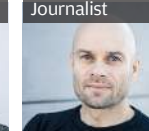
Vaktsjef ukeavis:
Terje Lien

Tips sendes til
redaksjon@kommunal-rapport.no
Tlf: 24 13 64 50

Kommunal Rapport arbeider etter Vær Varsom-plakatens etiske normer. Den som mener seg rammet av urettmessig omtale, bes kontakte oss. Klager i presseetiske spørsmål behandles av PFU.

PRESSENS
FAGLIGE UTVALG

Sjefred./adm.dir. Britt Sofie Hestvik bsh@kommunal-rapport.no 951 45 480	Nyhetsredaktør Tone Sidsel Sanden tones@kommunal-rapport.no 975 81 312	Politisk redaktør Agnar Kaarbø agnar@kommunal-rapport.no 974 82 408	Debattredaktør Ragnhild Sved ragnhild@kommunal-rapport.no 932 87 840	Utviklingsredaktør Espen Andersen espen@kommunal-rapport.no 911 58 223	Markedsdirektør Fred Scharffenberg fred@kommunal-rapport.no 920 10 705	Salgssjef Eivind Sydtskov eivind@kommunal-rapport.no 913 00 045	Produktsjef Hanna Boyson hanna@kommunal-rapport.no 416 71 206	Redaksjonell utvikler Robert Fauli robert@kommunal-rapport.no 974 08 212
Journalist Tone Holmquist tone@kommunal-rapport.no 930 20 261	Journalist Marte Danbolt marte@kommunal-rapport.no 416 58 639	Journalist Berit Almendingen berit@kommunal-rapport.no 480 33 259	Journalist Hanne Wien hanne@kommunal-rapport.no 995 15 493	Journalist Britt Glosvik britt@kommunal-rapport.no 911 78 694	Journalist Terje Lien terje@kommunal-rapport.no 902 86 413	Journalist Elin Svendsen elin@kommunal-rapport.no 917 34 715	Journalist Thomas Frigård thomas@kommunal-rapport.no 415 42 956	

Folketall

Fødselstallene fortsetter å øke

Fødselstallene fortsatte å øke i første halvår i 2025. Økningen er **STØRST** i Nord-Norge, ifølge Folkehelseinstituttet (FHI).

Foreløpige tall viser at det ble født 27.858 barn i Norge i løpet av de første seks månedene i år, skriver FHI.

Det var en økning på 1 prosent sammenlignet med samme periode i fjor. I forhold til samme periode i 2023 var det en økning på 5,8 prosent.

-Tallene for månedene april, mai og juli i år tangerer tilsvarende tall for 2021, som var det året vi for første gang på 12 år så en økning i fødselstallene på årsbasis i Norge, sier overlege i Medisinsk fødselsregister, Liv Cecilie Vestrheim Thomsen.

Økning i nord

Og det er forskjeller på antall fødsler rundt om i landet, ifølge FHI. I region Helse vest og Helse nord så man en fødselsøkning i år, mens tallene var mer stabile i de andre to regionene.

I Nord-Norge var økningen størst, hvor det ble født 6,1 prosent flere barn i første halvår i år enn i fjor.

Ved fødeinstitusjonene i Helse nord hadde Brønnøysund, Harstad, Rana og Narvik alle en økning på over 10 prosent i år.

- Selv om dette er institusjoner med relativt få fødsler, vil såpass mange flere fødsler øke behovet for helsepersonell og fødeplaser for at kvinnene skal ivaretas godt og forsvarlig, sier Vestrheim Thomsen.

- Utrolig bra

Senterpartileder Trygve Slagsvold Vedum er glad for økningen.

- At fødselstallene øker er utrolig bra, og særlig fint å se at det går kraftig opp i nord, hvor vi har satt inn ekstra tiltak, sier han til NTB.

Også barne- og familieminister Lene Vågslid gleder seg over tallene:

- Arbeiderparti-regjeringa har styrket velferden, kuttet prisene for barnefamiliene, økt barne-trygda og ført en trygg og ansvarlig økonomisk politikk som får renter og prisvekst ned, og optimismen opp. Arbeiderpartiet vil jobbe for at alle skal kunne få de barna de ønsker seg, sier hun.

NTB

redaksjon@kommunal-rapport.no

Ved fødeinstitusjonene i Helse nord hadde Brønnøysund, Harstad, Rana og Narvik alle en økning på over 10 prosent i år

FOTO: COLOURBOX.COM

ANNONSE

Debattredaktør Ragnhild Sved

Kommunal
Rapport

Har du noe på hjertet?

Send ditt innlegg til debatt@kommunal-rapport.no

Legg også ved et portrettfoto av deg selv. Innlegg skal som hovedregel være undertegnet med fullt navn. Opplys om hvorvidt innlegget er sendt til andre medier. Maks lengde er 700 ord eller 4.100 tegn.